

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

SIDOSYKSIKKÖHANKINTA SUOMESSA

SIDOSYKSIKKÖHANKINTOJEN TEHOKKUUS JA
SUHTEUTUMINEN MARKKINAAN

JYU Since 1863.

Versiologi:

- v1: alkuperäinen raportti 26.5.2024;
- v2: lisätty q&a 5.12.2024;
- v2.1: lisätty Henkilöstövuokraukseen henkilöstö ja tehokkuus -kalvot Seuren oman ilmoituksen pohjalta; täydennetty q&a 16.12.2024

TUTKIMUSASETELMA

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

Tutkimusasetelma

Kirjallisuus ja tausta

Burgi, M., & Koch, F. (2012)

Pohtii voitaisiinko hankintoja saattaa enenevissä määrin kilpailutuksen piiriin.

Hausmann, F. L., & Queisner, G. (2013)

Ennustaa direktiivin luovan omat hankintamarkkinat, jota on haastavaa valvoa. Keskustellaan myös siitä, sulkevatko tulevat direktiivit yksityiset palveluntarjoajat kilpailun ulkopuolelle.

Baciu, I., & Dragoș, D. C. (2015)

Ehdottaa, että julkisten toimijoiden tulisi rajoittaa inhouse-hankintaa vain harvinaisiin ja rajoitettuihin tapauksiin.

Kaikissa julkisissa hankinnoissa olisi noudatettava hankintalainsäädäntöä, kunnioitettava reilun kilpailun ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteita.

Ghezzi et al. (2022)

Ostot ICT-inhouse-yhtiöistä keskittyvät tiettyihin palveluihin. Suuria eroja kaupunkien kilpailutus- ja inhouse-ostokäytännöissä. ICT-inhouse-yhtiöt ovat omistajapohjaltaan suuria.

Ghezzi et al. (2023)

Määräysvaltaa tulkitaan usein virheellisesti ICT-inhouse-yhtiöissä. Pienomistajan, jolla on pienet ostot (alle miljoona), asema on heikko. Nopeasta kasvusta aiheutuu merkittäviä ongelmia palveluiden tuottamiseen.

Tutkimusasetelma

Tutkimuskysymykset

- *Mitkä ovat suurimmat inhouse-yhtiöt toimialoittain kaupunkien ja kuntien ostolaskutietojen perusteella?*
- *Kuinka inhouse-ostot ovat kehittyneet 2019-2022?*
- *Kuinka inhouse-yhtiöt suhteutuvat omaan toimialaansa liikevaihdon ja henkilöstön kehityksen perusteella?*
- *Kuinka paljon inhouse-yhtiöiden volyymi (henkilöstö ja liikevaihto) on kasvanut 2019-2022?*
- *Kuinka tehokkaita inhouse-yhtiöt ovat?*

Tutkimusasetelma

Menetelmä

- Rekisteröityä tietoa sidosyksikköjen määrästä ei ole (Sidosyksikköjen ulosmyynti, KKV, 2022), minkä vuoksi hyödynnetään kuntien ja kaupunkien ostolaskudataa inhouse-yhtiöiden tunnistamiseen ostotietojen perusteella.
- Inhouse-yhtiöiden ostolaskujen tietoja etsitään Handatan ylläpitämästä Suomen laajimmasta julkisten toimijoiden ostolaskudatatietokannasta.
- Toimialavertailuun valitaan kaupunkien ja kuntien ostolaskutietojen perusteella kolme suurinta inhouse-yhtiötä per toimiala, mikäli mahdollista. Toimialoiksi valitaan hallitusohjelman esille nostamat toimialat.
- Inhouse-yhtiöihin liittyvät tiedot haetaan Handatan tietokannasta, joka kerää tiedot julkisista lähteistä. Verrokkiyritysten tietoja kysytään sähköpostitse sekä hyödynnetään Suomen Asiakastiedon tietokantaa. Tavoitteena on löytää samaa kokoluokkaa olevia yrityksiä kultakin toimialalta vertailukelpoisuuden varmistamiseksi.
- Inhouse-yhtiöiden työvoiman tuottavuutta (liikevaihto/henkilö) verrataan toimialakohtaisiin tehokkuuslukuuihin. Toimialakohtaisia tunnuslukuja etsitään ja lasketaan Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta.
- Lisäksi tarkastellaan inhouse-yhtiöiden kasvua ja omavaraisuusastetta suhteessa markkinatoimijoihin.

Tutkimusasetelma

Rajaukset

- Handatan ylläpitämästä tietokannasta löytyy kaikkien niiden julkisten toimijoiden ostolaskutiedot, jotka ovat julkaisseet ne avoimena datana.
 - Tutkimuksen kohteena ovat 187 kunnan, 23 kuntayhtymän, 9 hyvinvointialueen, 68 valtion budjettitalouden viraston sekä viiden muun julkisen toimijan (esim. korkeakoulut) ostolaskutiedot.
- Tietokannasta suodatetaan inhouse-yhtiöiden ostot aikavälillä 2019-2022. Vuosi 2023 ei ole vertailukelpoinen, sillä suuri osa toimijoista ei ole vielä julkaissut kyseisen tilikauden ostolaskudataa. Tämän vuoksi vuosi 2023 esitetään erillisenä niillä tiedoilla, jotka ovat saatavilla tällä hetkellä.

TULOKSET

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

INFORMAATIO JA VIESTINTÄ

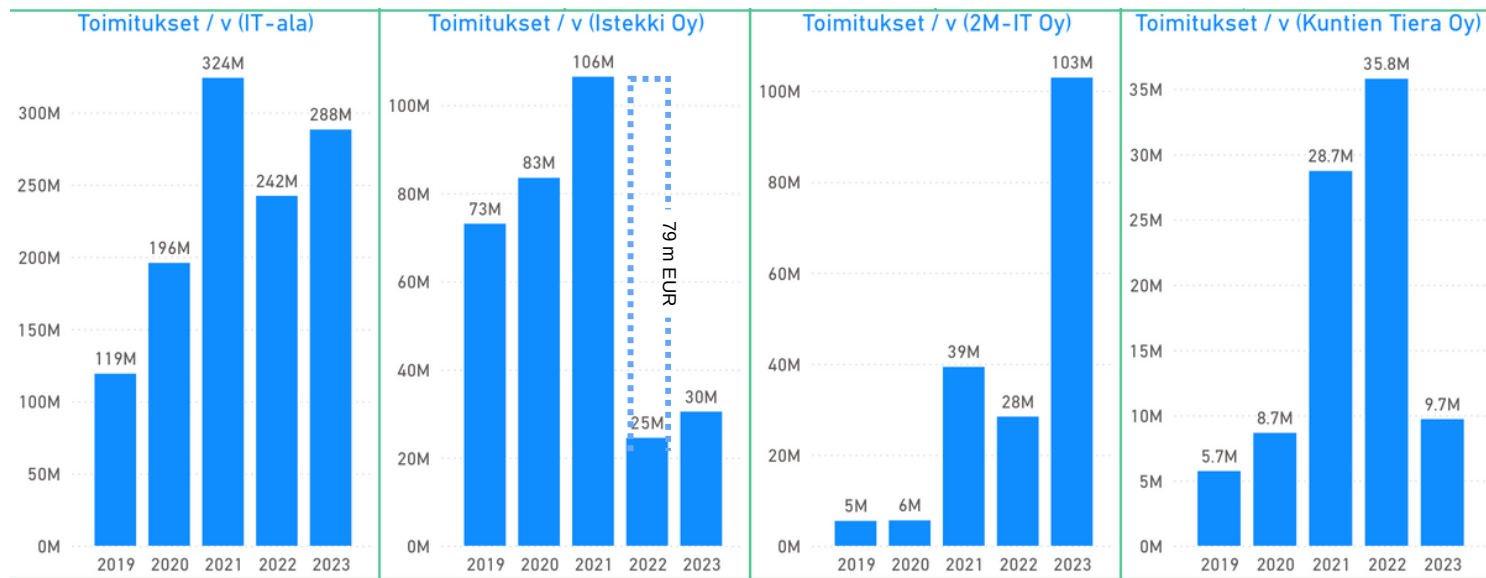
Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

Tulokset, inhouse-ostojen kehitys

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

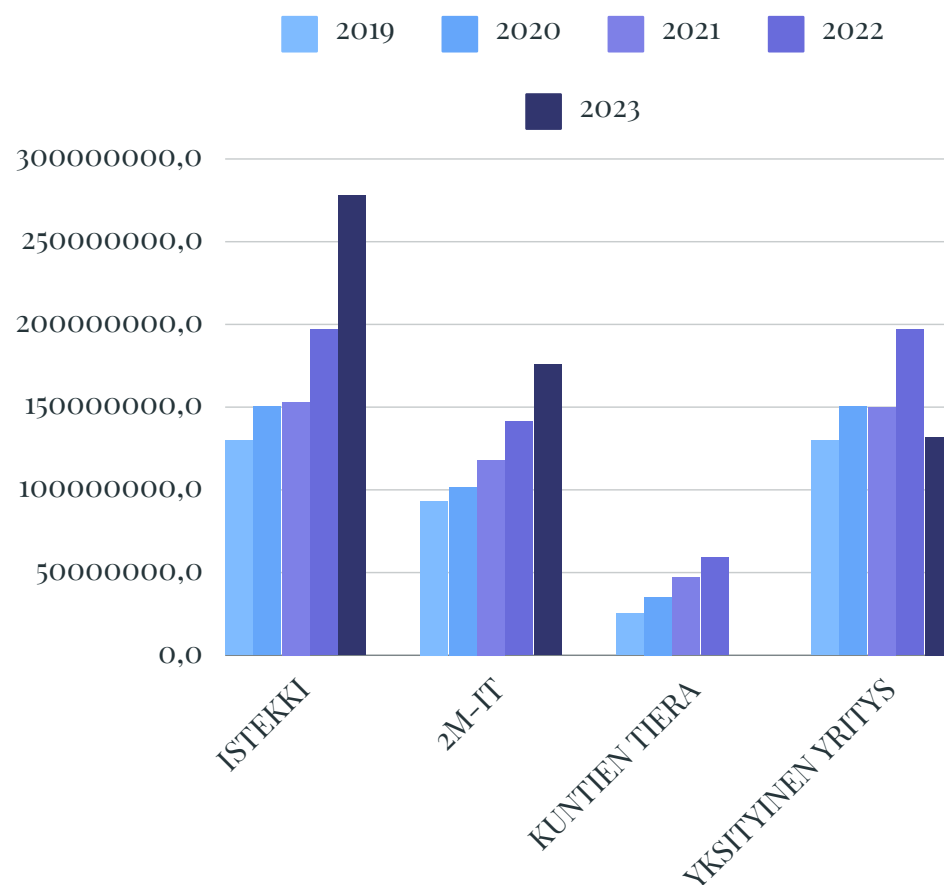
KUNTIEN JA KAUPUNKIEN OSTOJEN KEHITYS ICT-INHOUSE-YHTIÖILTÄ 2019-2022

Joillain inhouse-yhtiöillä hyvinvointialueuudistus vaikuttaa siihen, ettei vuoden 2022 tilikaudelta ole kaikkia tietoja toimituksista, sillä toimintoja on jo tuolloin siirretty pois kunnilta sairaanhoitopiireille tai sote-alueille, tai kunta tai kaupunki on jättänyt julkaisematta ostolaskutensa. Tämän vuoksi toimitukset saattavat näyttää todellisuutta pienemmiltä. Esimerkiksi Istekin toimituksissa näkyy sairaanhoitopiirien ostojen puuttuminen (n. 79 miljoonaa euroa) vuoden 2021 jälkeen (Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri).

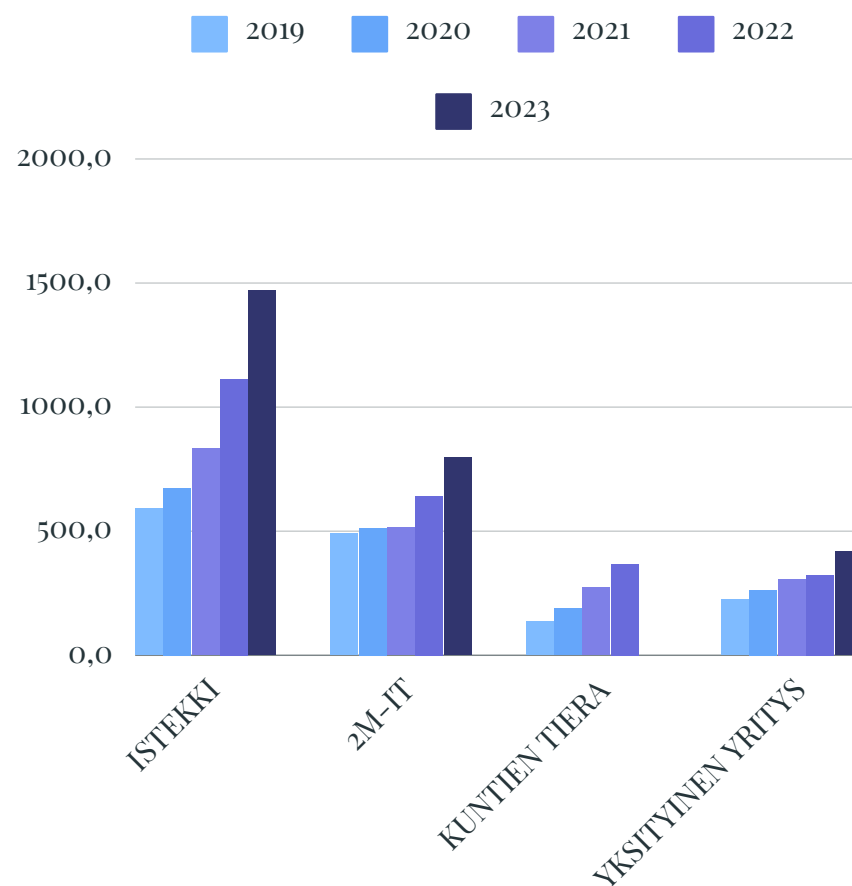
Vuosi 2023 on keskeneräinen, mutta 2M-IT:llä näkyy merkittävänä toimitusten kasvuna Etelä-Karjalan hyvinvointialueen vuoden 2023 ostot.

LIIKEVAIHDON KEHITYS 2019-2022

- ICT-inhouse-yhtiöiden liikevaihdot (59 - 197 miljoonaa euroa) ovat suuria suhteessa kaikkiin alalla toimiviin yrityksiin (89 tuhatta euroa liikevaihtoa). Yksityisen yrityksen liikevaihto on suuri (132 miljoonaa euroa) suhteessa kaikkiin alalla toimiviin yrityksiin.
- Viime tilikaudella ICT-inhouse-yhtiöiden liikevaihdot ovat kasvaneet 19,7-31,2 %, mikä on huomattavasti nopeampaa kuin toimialan volyymin kasvu keskimäärin (5,9 %).
- Istekin ja 2M-IT:n liikevaihdon kehityksessä 2022-2023 on hyvin havaittavissa hyvinvointialueuudistuksen tuoma muutos. Liikevaihto kasvaa Istekillä 40 % ja 2M-IT:llä 24 %.

HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

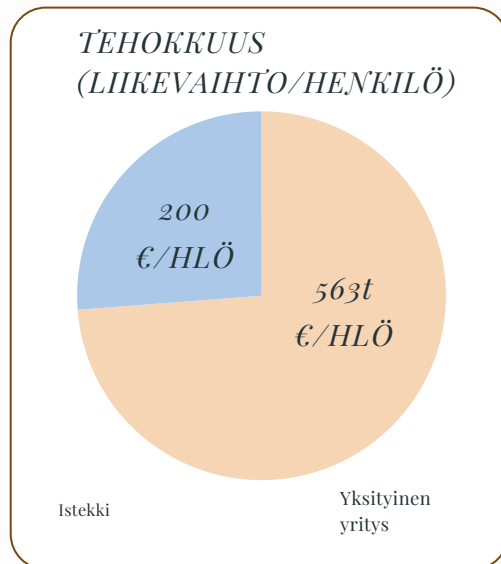

HENKILÖSTÖ JA TEHOKKUUS

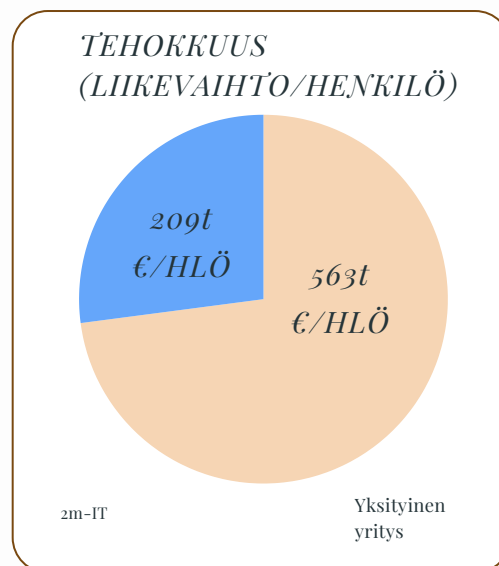
- Valikoitujen ICT-inhouse-yhtiöiden palveluksessa toimi viime tilikauden aikana 369-1114 henkilöä.
- Yrityksen palveluksessa toimi viime tilikaudella keskimäärin 323 henkilöä.
- Istekillä ja 2M-It:llä on erittäin voimakas henkilöstön kasvu 2021-2023. Toimialan henkilöstön kasvuun (3,15 %) verrattuna Istekin kehitys on 10-kertainen ja 2M-IT:n 8-kertainen.

Vertailu, ICT-ala, tehokkuus

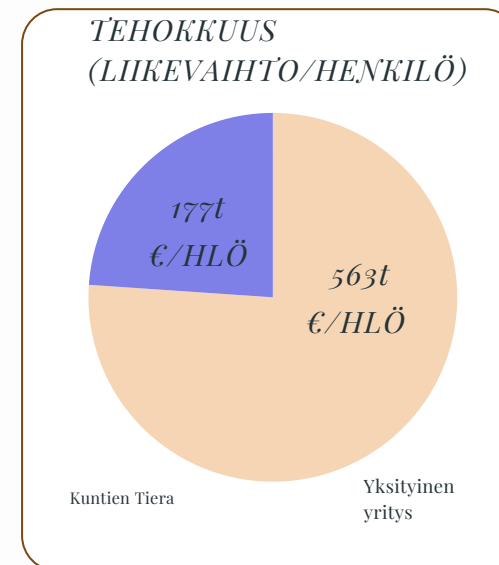
Istekki Oy
VS
Yksityinen yritys

2M-IT Oy
VS
Yksityinen yritys

Kuntien Tiera Oy
VS
Yksityinen yritys

Verrattaessa inhouse-yhtiöiden tehokkuutta samalla toimialalla toimivan yksityisen yrityksen tehokkuuteen, huomataan, että yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuus on 62-68 % parempaa verrattuna ICT-inhouse-yhtiöihin.

**Huomio: Jokainen vertailussa ICT-inhouse-yhtiö myös yhteishankintayksikkö, jolloin esimerkiksi laitehankinnat nostavat liikevaihtoa. Vertailussa oleva yksityinen yritys tarjoaa ainoastaan ohjelmistoa sekä konsultointipalveluita.*

Vertailu, vakavaraisuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

OMAVARAISUUSASTE

Kuntien
Tiera -25 %

2M-IT 21 %

Istekki 40 %

Yksityinen yritys 67 %

Kuntien Tiera Oy:n vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna heikko (-24,5 %). Vakavaraisuus on merkittävästi parantunut edellisestä kaudesta, vaikka omavaraisuusaste on edelleen negatiivinen. 2M-IT:n omavaraisuusaste on välttävä (21 %) ja Istekki Oy:n omavaraisuusaste on niin ikään välttävä (40 %). Toimialan mediaani on 52,8 %, joten yritysten vakavaraisuus on selvästi heikompaa kuin toimialalla keskimäärin. Istekki Oy:n omavaraisuusasteen kehityssuunta on laskusuuntainen. Verrokiyrityksen omavaraisuusaste on erittäin hyvä.

TUNNUSLUKUJA 2022 TILINPÄÄTÖKSESTÄ

Yritys	Liikevaihto (€)	Käyttökate (€)	Käyttökateprosentti (%)	Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta (%)	Suhteellinen velkaantumisaste (%)
Istekki	196,909,095.60	4,455,728.05	2.26 %	31.29 %	155.93 %
Toimiala	26,991,885,000	3,818,824,000	14.15 %		

Istekki: Yrityksen käyttökateprosentti on huomattavasti alhaisempi kuin informaatio ja viestintä -toimialan keskiarvo, mikä osoittaa, että yrityksellä on haasteita kannattavuuden kanssa. Henkilöstökulut ovat kohtuullisella tasolla, mutta suhteellinen velkaantumisaste on korkea, mikä saattaa aiheuttaa taloudellista painetta.

ICT JA VIESTINTÄ, YHTEENVETO

Kuntien Tiera Oy:n vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna heikko (-24,5 %). Yksikään suurimmista ICT-inhouse-yhtiöistä ei yllä vakavaraisuudessa hyvälle tasolle, kun otetaan huomioon myös ICT-inhouse-yritysten ikä. Suhteellinen velkautuneisuus on Istekissä korkealla tasolla tilinpäätöstietojen perusteella.

Tehokkuus: Kun tehokkuutta verrataan vastaavaan yksityiseen markkinatoimijaan, työvoiman tuottavuus jää vaatimattomaksi.

Huomio volyymin suhteesta tehokkuuteen: ICT-inhouse-yhtiöt ovat volyymiltaan keskiuerto ICT-yrityksiä suurempia, jolloin tuottavuuden tulisi vastata kooltaan verrokkityritysten tuottavuutta markkinoilla.

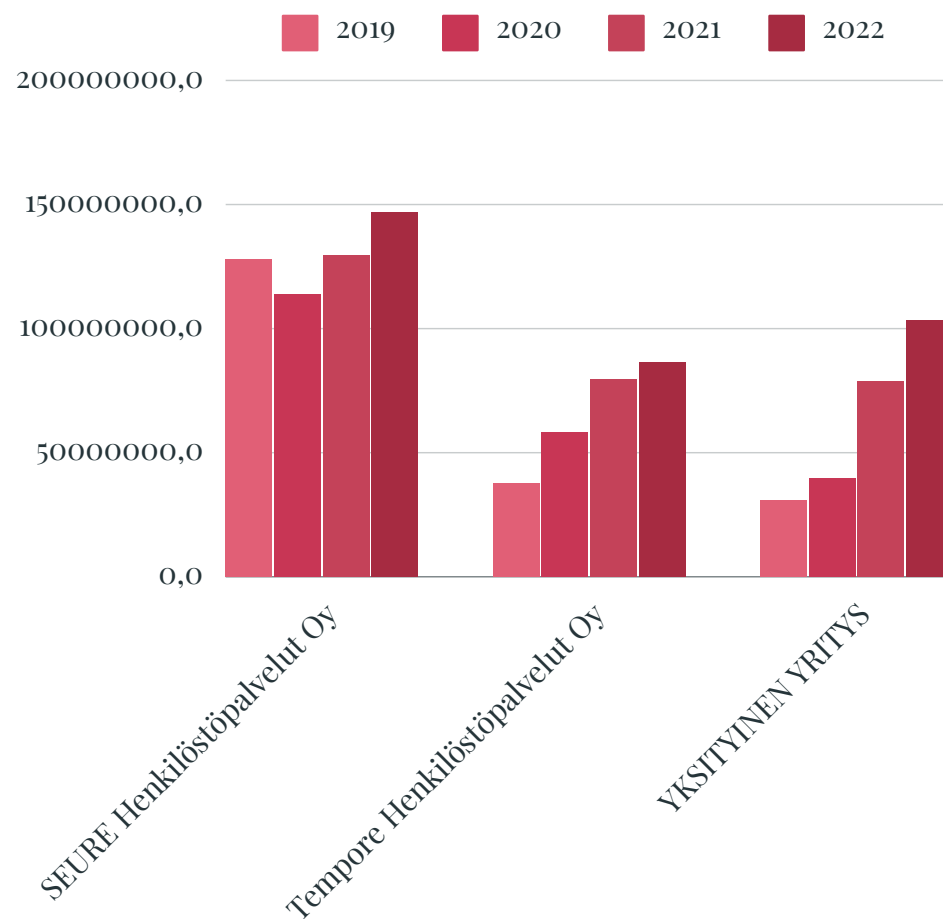
Huomio tehokkuuden suhteesta omistajamäärään: Kun ICT-inhouse-yrityksen omistajamäärä pienenee, työvoiman tuottavuus nousee. Vertailu ei ole aukoton, sillä kaikista inhouse-yrityksistä ei ole saatavilla omistustietoja.

HENKILÖSTÖPALVELUT

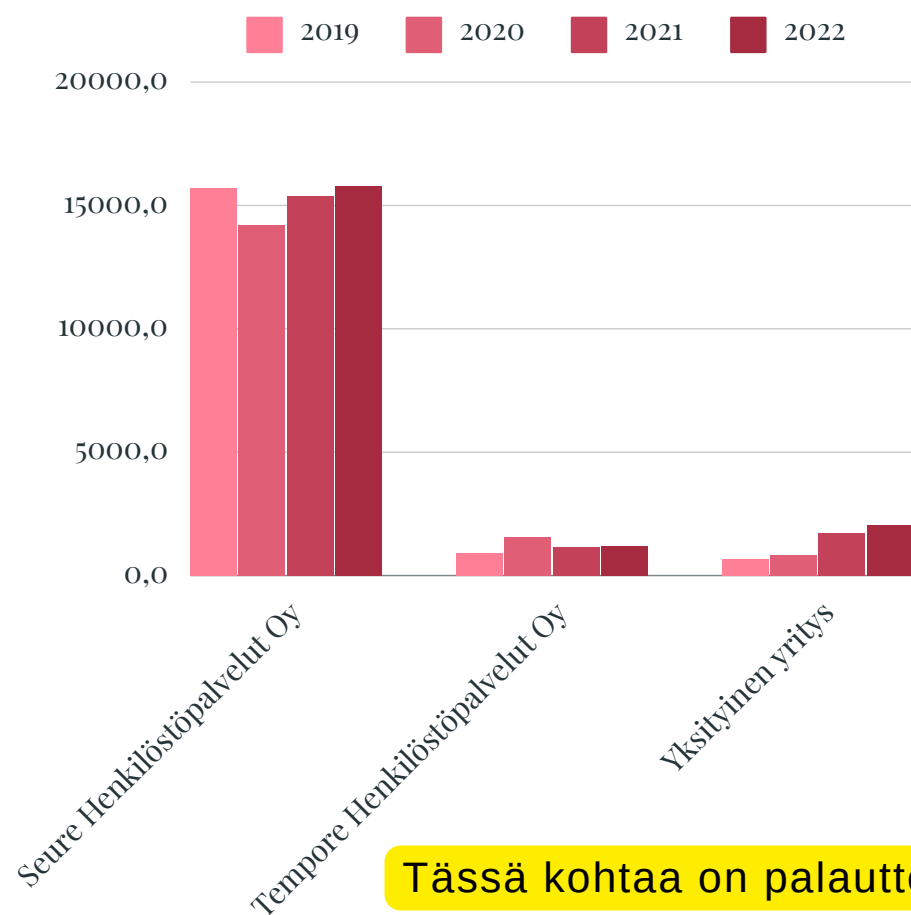
Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

LIKEVAIHDON KEHITYS HENKILÖSTÖVUOKRAUKSESSA 2019-2022

- Henkilöstövuokraus-inhouse-yhtiöt (87-147 miljoonaa euroa liikevaihdolla) ovat toimialallaan selvästi keskimääräistä (645 tuhatta euroa) suurempia.
- Kaikissa henkilöstövuokraus-inhouse-yhtiöissä liikevaihto on kasvanut nopeasti toimialaan verrattuna.
- Temporessa liikevaihdon kasvu on ollut poikkeuksellisen voimakasta (4 vuoden keskiarvo 33 %).
- Yksityisen yrityksen liikevaihdon kehitys on myös ollut voimakasta.

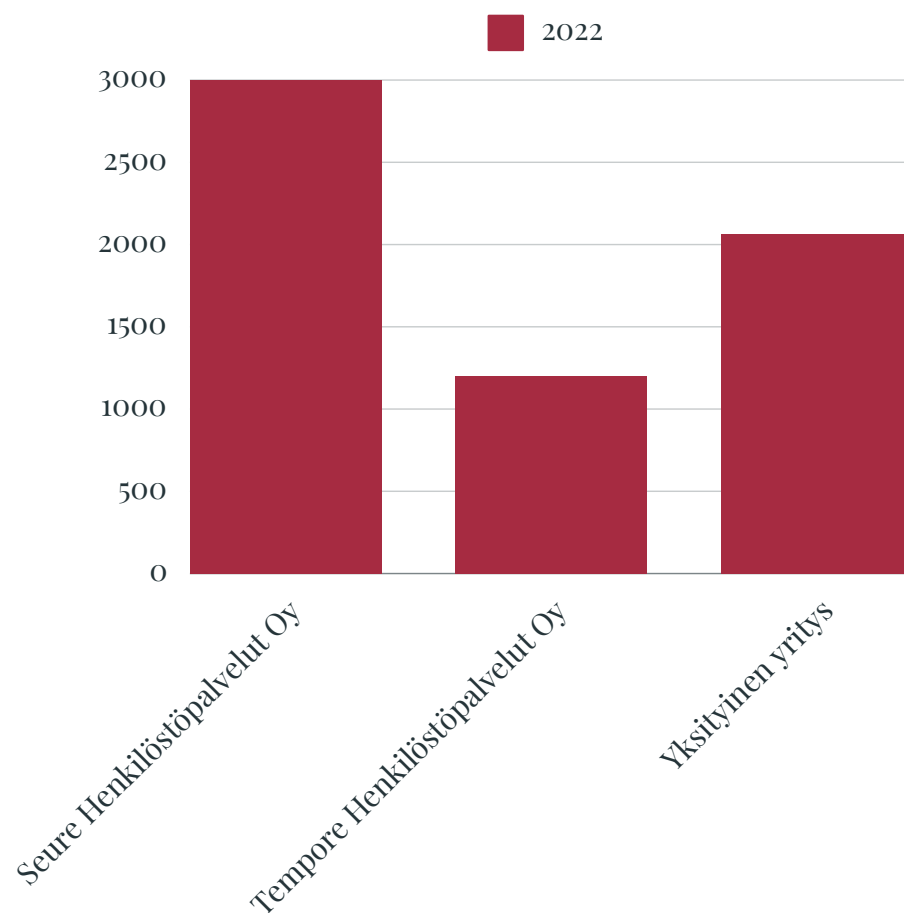
HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

- Henkilöstön kehitys on ollut nopeaa Temporella (4 vuoden keskiarvo 18 %).
- Henkilöstövuokraus-inhouse-yhtiöiden palveluksessa oli viime tilikaudella 1202-15800 henkilöä. Seure Oy:n työntekijämäärä on 10 % koko toimialan työntekijämäärästä.
- Yksityisen yrityksen liikevaihto henkilöä kohti on 133 tuhatta euroa, mikä on toimialaan verrattuna hyvä (mediaani 49 tuhatta euroa).
- Henkilöstövuokrausyhtiöissä hankaluutena on erottaa kokoaikaisten ja osa-aikaisten työntekijöiden osuus. Tämän vuoksi tiedot on tarkastettu yhtiöiden toimintakertomuksista ja verkkosivuilta.

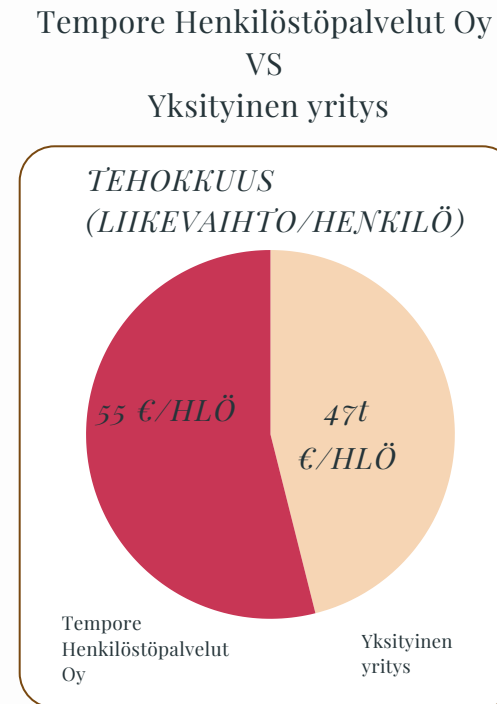
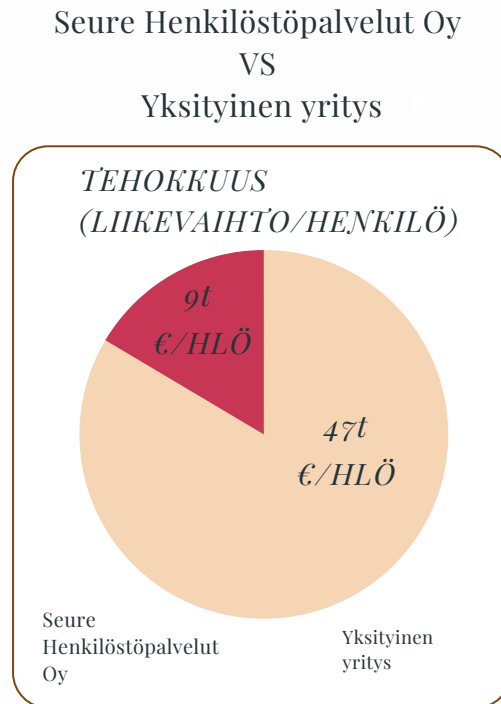
Tässä kohtaa on palautteen perusteella selvinnyt epäselvyyksiä ja katso Q&A4

HENKILÖSTÖN KEHITYS 2022

Henkilöstömäärä Seuren oman ilmoituksen mukaan (hallintohenkilöstö 200 HTV + 2800 HTV keikkalaisia). Seuren lukuja ei voitu varmentaa julkisista lähteistä.

Vertailu, henkilöstövuokraus, työn tuottavuus

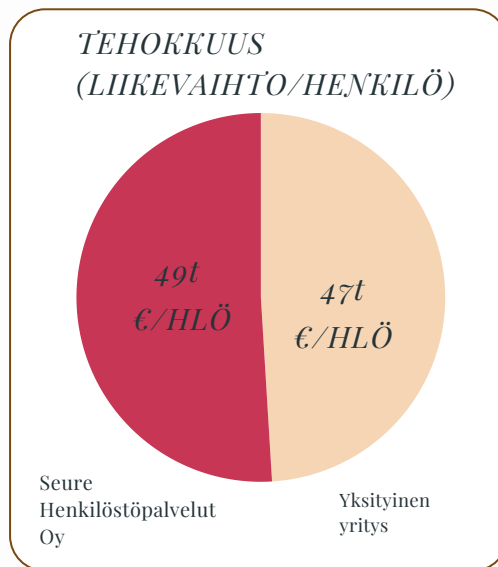

Yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuus on 82 % parempi kuin Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n työvoiman tuottavuus ja Tempore Henkilöstöpalvelut Oy on 15 % tehokkaampi kuin yksityinen yritys.

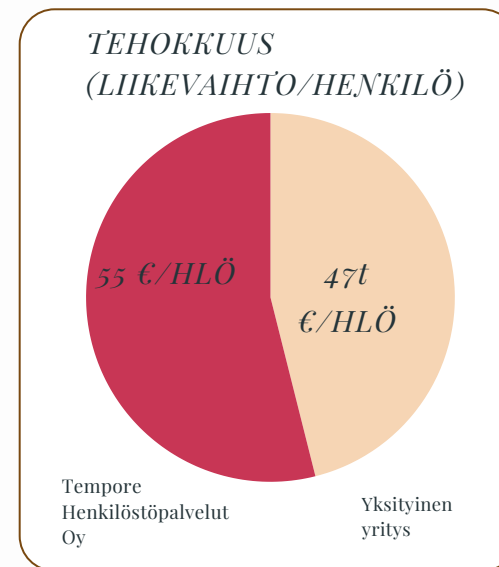
Tässä kohtaa on palautteen perusteella selvinnyt epäselvyyksiä ja katso Q&A4

*Vertailu, henkilöstövuokraus, työn
tuottavuus*

Seure Henkilöstöpalvelut Oy
VS
Yksityinen yritys

Tempore Henkilöstöpalvelut Oy
VS
Yksityinen yritys

Työvoiman tuottavuus (liikevaihto/hlö) Seuren oman ilmoituksen mukaan. Seuren lukuja ei voitu varmentaa julkisista lähteistä.

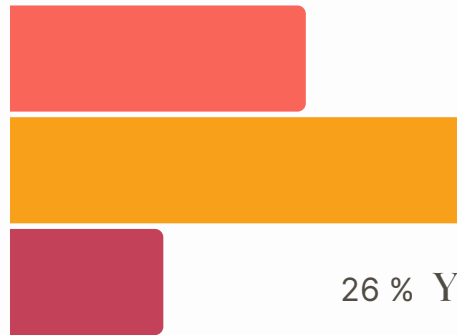

OMAVARAISUUSASTE

Tempore 29 %

Seure 45%

26 % Yksityinen yritys

Yksityisen yrityksen ja Tempore Henkilöstöpalvelut Oy:n vakavaraisuudet ovat omavaraisuusasteella mitattuna tyydyttäviä (26 % ja 29 %). Toimialan mediaani on 28,8 %, joten molempien yritysten omavaraisuus on toimialan mediaanin kanssa hyvin lähellä toisiaan. Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n vakavaraisuus on hyvällä tasolla omavaraisuusasteella mitattuna.

HENKILÖSTÖVUOKRAUS, YHTEENVETO

Yksityisen yrityksen ja Tempore Henkilöstöpalvelut Oy:n vakavaraisuudet ovat omavaraisuusasteella mitattuna tyydyttäviä (26 % ja 29 %). Seuren omavaraisuus on hyvän ja tyydyttävän rajalla, jos yrityksen iän vaikutukset huomioidaan.

Seure Henkilöstöpalvelut Oy on toimialallaan hyvin suuri toimija, joka työllistää 10 % koko toimialan henkilöstöstä.

Henkilöstövuokraus-inhouse-yhtiöiden työvoiman tuottavuudessa on vaihtelua. Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n työvoiman tuottavuus on heikkoa ja Tempore Henkilöstöpalvelut Oy:n työvoiman tuottavuus on hieman toimialan mediaania parempaa ja 15 % yksityistä yritystä tehokkaampaa.

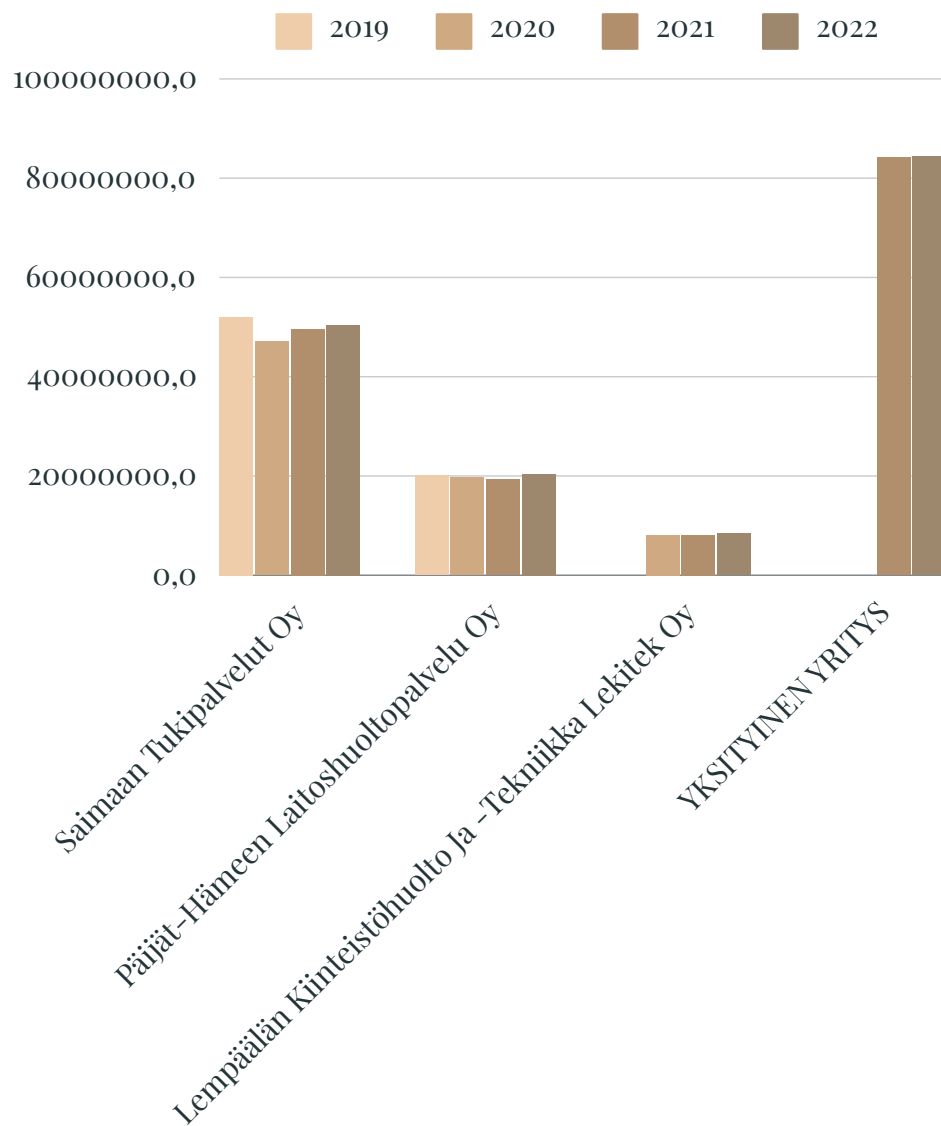
**Tässä kohtaa on palautteen perusteella selvinnyt epäselvyyksiä ja
katso Q&A4**

KIINTEISTÖNHOITO

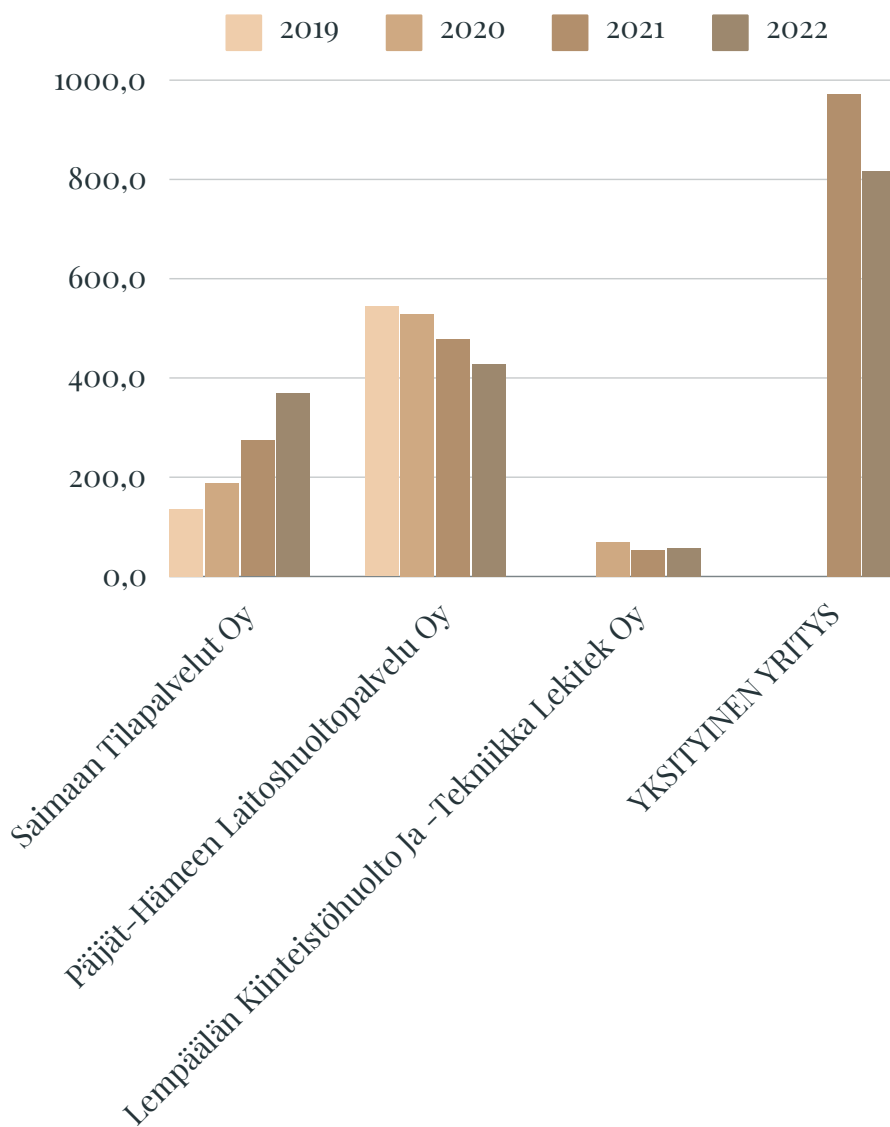
Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

LIKEVAIHDON KEHITYS 2019-2022

- Kiinteistönhoito-inhouse-yhtiöt ovat toimialallaan erittäin suuria (8-50 miljoonaa euroa liikevaihtoa). Toimialan keskimääräisen yrityksen liikevaihto on 198 tuhatta euroa.
- Kiinteistönhoito-inhouse-yhtiöiden liikevaihdot ovat kehittyneet toimialan trendin mukaisesti (+1,85 %).
- Yksityisen yrityksen liikevaihdon muutos vastaa myös toimialan keskiarvoista kasvua.

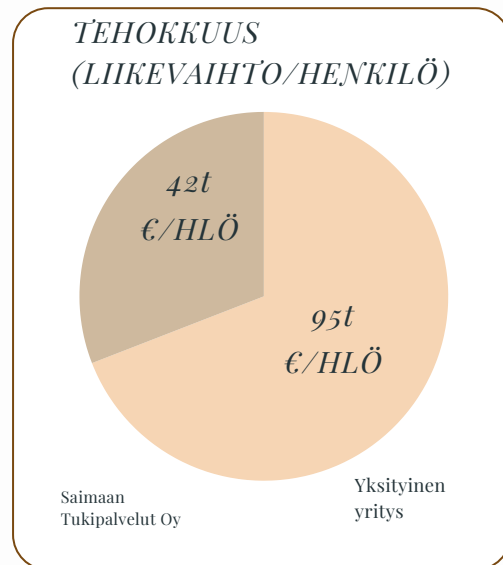
HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

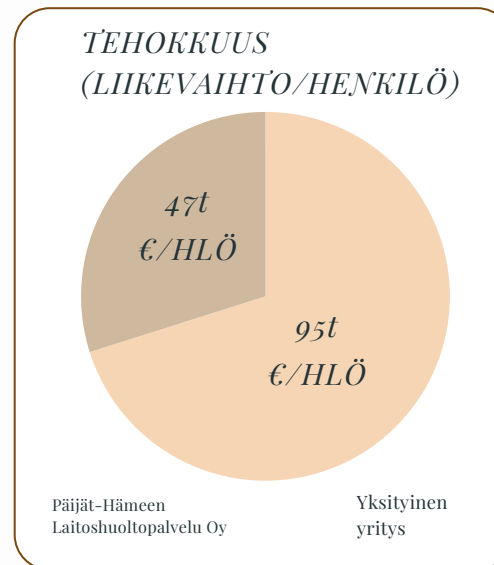
- Kiinteistöhoitoon keskittyvissä inhouse-yhtiöissä työskenteli viime tilikaudella 58-429 henkilöä. Yksityisen yrityksen palveluksessa toimi viime tilikaudella keskimäärin 817 henkilöä.
- Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelu Oy:ssä, Saimaan Tilapalvelut Oy:ssä ja Lekitek Oy:ssä työvoiman tuottavuus on toimialan mediaaniin (78 tuhatta euroa) verrattuna heikkoa.

Vertailu, kiinteistöhoito, työvoiman tuottavuus

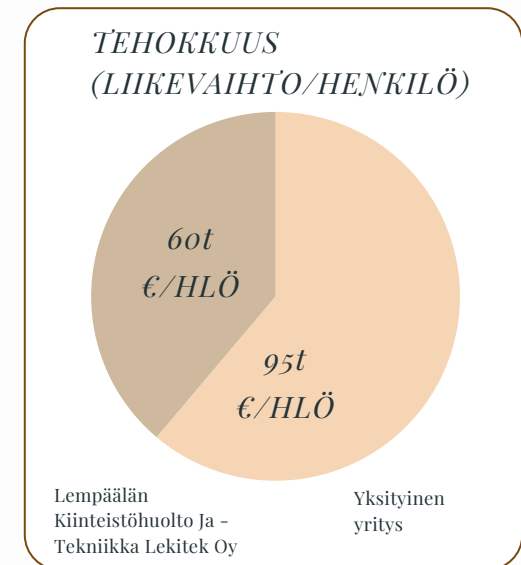
Saimaan Tukipalvelut Oy
VS
Yksityinen yritys

Päijät-Hämeen
Laitoshuoltopalvelut Oy
VS
Yksityinen yritys

Lempäälän Kiinteistöhuolto ja
Tekniikka Lekitek Oy
VS
Yksityinen yritys

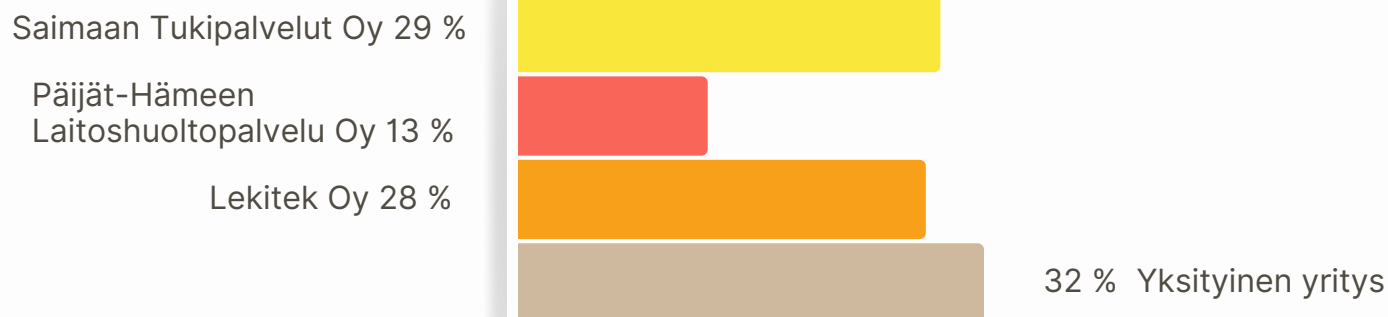
Kiinteistönhoito-inhouse-yhtiöissä työvoiman tuottavuus on 36-57 % heikompaa kuin yksityisessä yrityksessä.

Vertailu kiinteistön hoito, vakavaraisuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

OMAVARAISUUSASTE

Yksityisen yrityksen vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna tyydyttävä (32 %). Toimialan omavaraisuusasteen mediaani on 46,2 %. Kiinteistönhoidon inhouse-yhtiöissä vakavaraisuus on joko kohtalaisella tasolla (Saimaan Tukipalvelut Oy ja Lekitek Oy) tai heikkoa (Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelu Oy).

KIINTEISTÖNHOIDO, YHTEENVETO

Kiinteistönhoidon inhouse-yritykset ovat erittäin suuria toimialallaan.

Yksityinen yritys on 36-57 % tuottavampi työvoimaltaan kuin kiinteistönhoito-inhouse-yritykset.

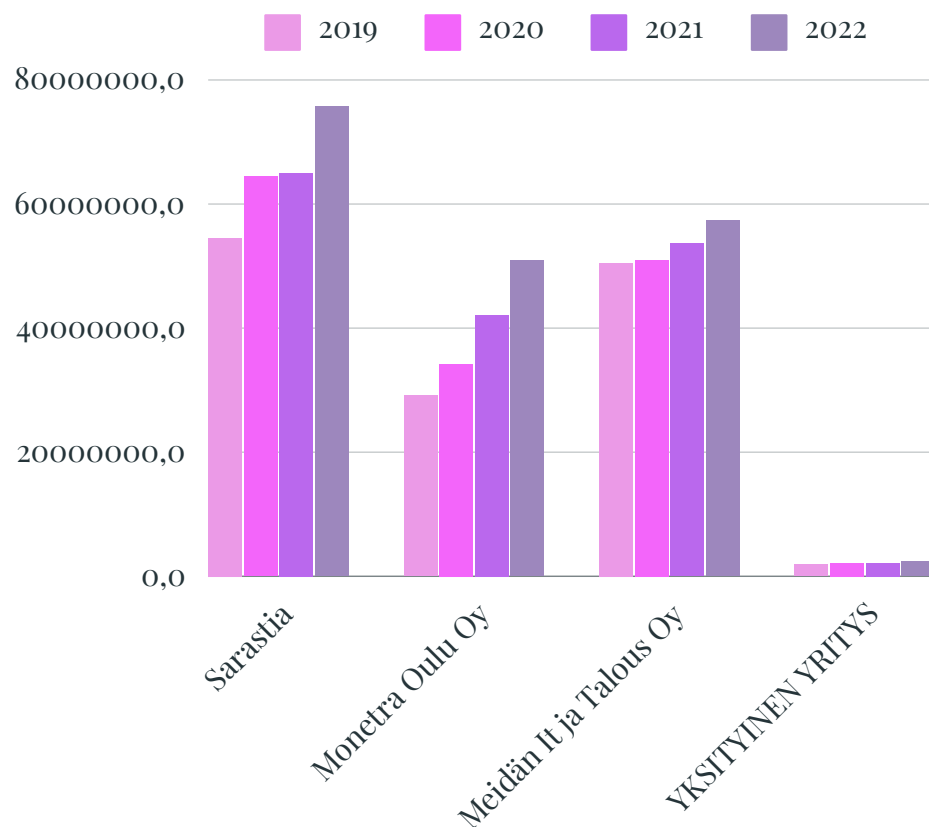
Kiinteistönhoidon inhouse-yhtiöissä vakavaraisuus on joko kohtalaista tai heikkoa.

TALOUS- JA TOIMISTOPALVELUT

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

LIKEVAIHDON KEHITYS 2019-2022

- Talous- ja toimistopalveluissa liikevaihdot (50-76 miljoonaa euroa) ovat suuria suhteessa kaikkiin alalla toimiviin yrityksiin, joiden liikevaihto on keskimäärin 88 tuhatta euroa.
- Kaikissa talous- ja toimistopalveluiden inhouse-yhtiöissä volyymi on kasvanut nopeasti. Sarastiassa nelinkertainen kasvu verrattuna toimialan keskimääräiseen kasvuun. Yritys voi siis nopeasti kasvattaa markkinaosuuttaan, mikäli suuntaus jatkuu tulevaisuudessa.
- Yksityinen yritys on kooltaan keskisuuri.

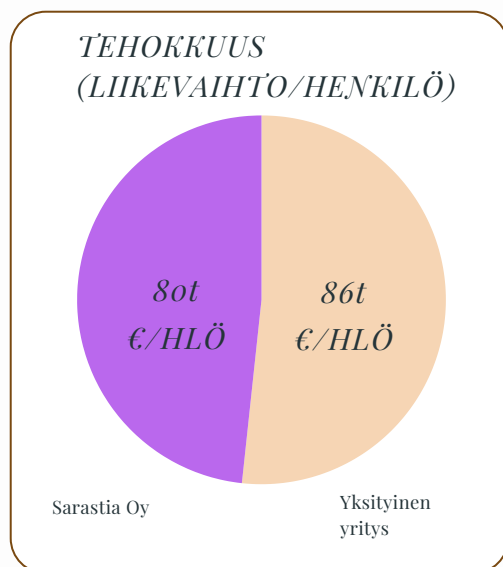
HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

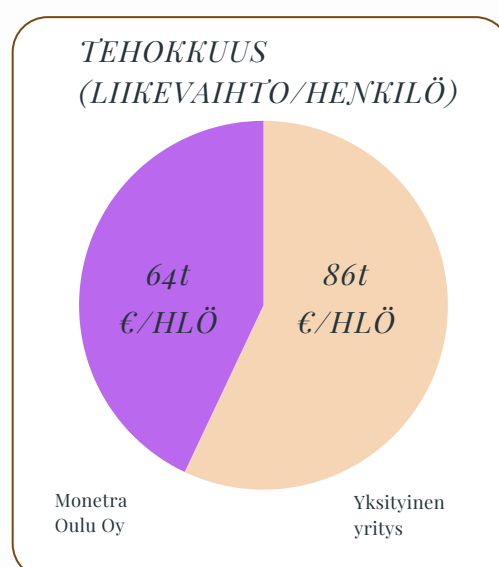
- Henkilöstön kehitys on ollut nopeaa Sarastiassa (17 %, toimiala 3 %).
- Vertailuissa talous- ja toimistopalveluiden inhouse-yhtiöiden palveluksessa oli viime tilikaudella 462-889 henkilöä.
- Yksityisen yrityksen palveluksessa toimi viime tilikaudella keskimäärin 30 henkilöä.
 - Liikevaihto henkilöä kohti on 86 tuhatta euroa, mikä on toimialaan (mediaani 74 tuhatta euroa) verrattuna erittäin hyvä. Työvoiman tuottavuus on siten varsin korkealla tasolla.
- Sarastiassa työvoiman tuottavuus on hyvällä tasolla, Monetra Oulu Oy:ssä mediaania heikompaa ja Meitassa työvoiman tuottavuus on toimialaa parempaa.

Vertailu, talous- ja toimistopalvelut, työvoiman tuottavuus

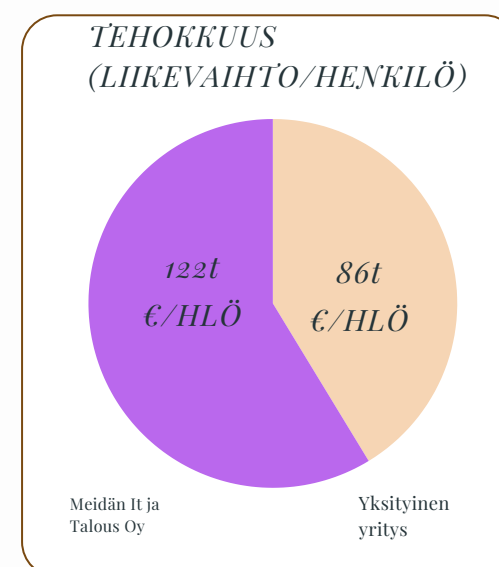
Sarastia Oy
VS
Yksityinen yritys

Monetra Oulu Oy
VS
Yksityinen yritys

Meidän IT ja Talous Oy
VS
Yksityinen yritys

Työvoiman tuottavuus on keskisuuressa yksityisessä yrityksessä erinomaisella tasolla. Toimialallaan erittäin suuren yrityksen Sarastian työvoiman tuottavuus on 7 % yksityistä yritystä heikompaa. Monetra Oulu Oy:n työvoiman tuottavuus on 24 % heikompaa, kuin yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuus. Meidän tuottavuus ylittää vertailussa olleen yrityksen työvoiman tuottavuuden 10 %.

**Huomio: Jokainen vertailussa oleva talous- ja toimistopalveluita tarjoava inhouse-yhtiö on myös yhteishankintayksikkö, jolloin esimerkiksi laitehankinnat nostavat liikevaihtoa. Vertailussa oleva yksityinen yritys tarjoaa ainoastaan talous- ja toimistopalveluita.*

OMAVARAISUUSASTE

Meidän It ja Talous Oy 25 %

Monetra Oulu Oy 20 %

Sarastia Oy 33 %

Yksityinen yritys 68 %

Yksityisen yrityksen vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna erittäin hyvä (68 %).

Toimialan omavaraisuusasteen mediaani on 70,6 %.

Talous- ja toimistopalveluita tarjoavien inhouse-yritysten vakavaraisuus on tyydyttävällä tasolla.

TUNNUSLUKUJA VUODEN 2022 TILINPÄÄTÖKSISTÄ

Yritys	Liikevaihto (€)	Käyttökate (€)	Käyttökateprosentti (%)	Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta (%)	Suhteellinen velkaantumisaste (%)
Sarastia	75749356,85	7895403,06	10 %	51,80 %	100.55 %
Monetra koko konserni	94604733,66	14468026,5	15 %	63,40 %	182.61 %
Meita	58165523,03	10987467,52	19 %	36,80 %	96.24 %
Toimiala	15 451 585 000	1022877000	7 %		

Sarastia: Yritys osoittaa hyvää operatiivista kannattavuutta ja kohtuullista henkilöstökulujen hallintaa.

Suhteellinen velkaantumisaste on toimialan keskiarvon mukainen.

Monetra (koko konserni): Yritys on erittäin kannattava, mutta henkilöstökulut ja suhteellinen velkaantumisaste ovat korkeita, mikä voi aiheuttaa taloudellista painetta.

Meita: Yritys osoittaa erinomaista kannattavuutta ja tehokasta henkilöstökulujen hallintaa. Suhteellinen velkaantumisaste on alhainen, mikä viittaa vahvaan taloudelliseen asemaan.

TALOUS- JA TOIMISTOPALVELUT, YHTEENVETO

Talous- ja toimistopalveluita tarjoavien inhouse-yritysten volyymit ovat toimialallaan erittäin suuria, ja liikevaihdon kasvu on ollut voimakasta.

Meitan työvoiman tuottavuus on parempi, kuin yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuus. Meitassa on myös huomattavasti vähemmän omistajia kuin vertailussa olleissa muissa inhouse-yhtiöissä.

Talous- ja toimistopalveluita tarjoavien inhouse-yritysten vakavaraisuus on tyydyttävällä tasolla.

Kaiken kaikkiaan Sarastia, Monetra ja Meita pärjäävät hyvin suhteessa hallinto- ja tukipalvelutoiminnan toimialan keskiarvoihin, erityisesti käyttökateprosentin osalta, joka on kaikilla yrityksillä selvästi toimialan keskiarvoa korkeampi. Meita näyttää olevan vähiten riskialtis omistajilleen, kun taas Monetra kantaa suurinta taloudellista riskiä korkeiden velkojen ja henkilöstökulujen vuoksi. Sarastia on jossain näiden välissä, mutta sen taloudellinen asema on suhteellisen vakaa.

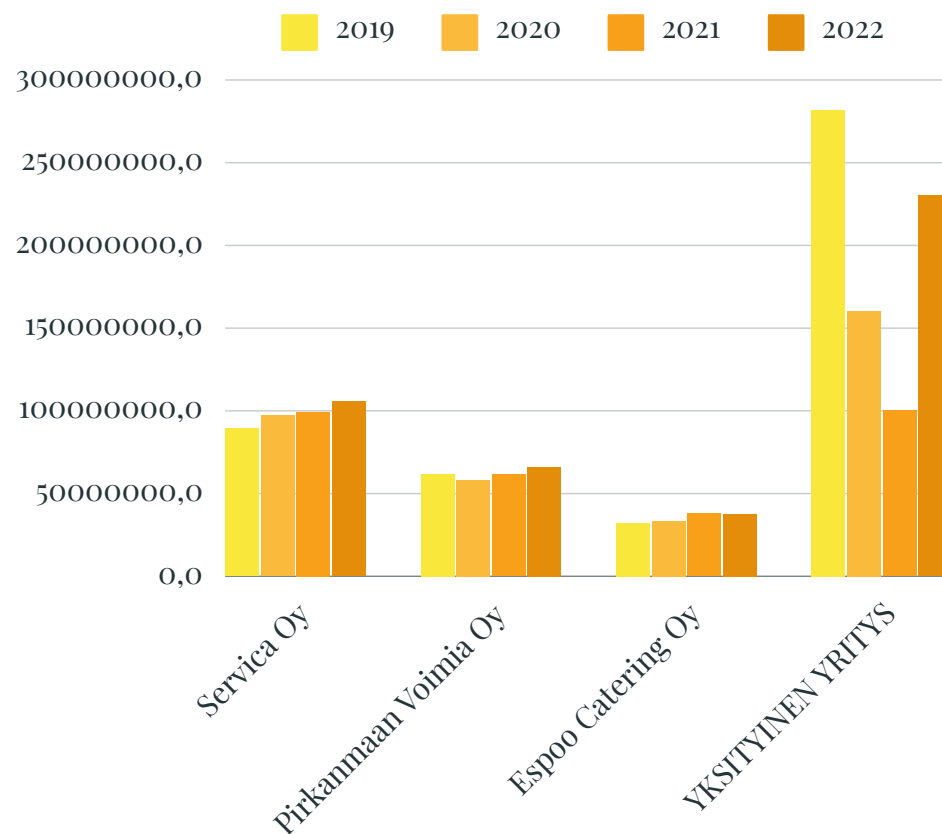
HENKILÖSTÖRUOKALA- JA ATERIAPALVELUT

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

Vertailu, henkilöstöruokala- ja ateriapalvelut, volyymi

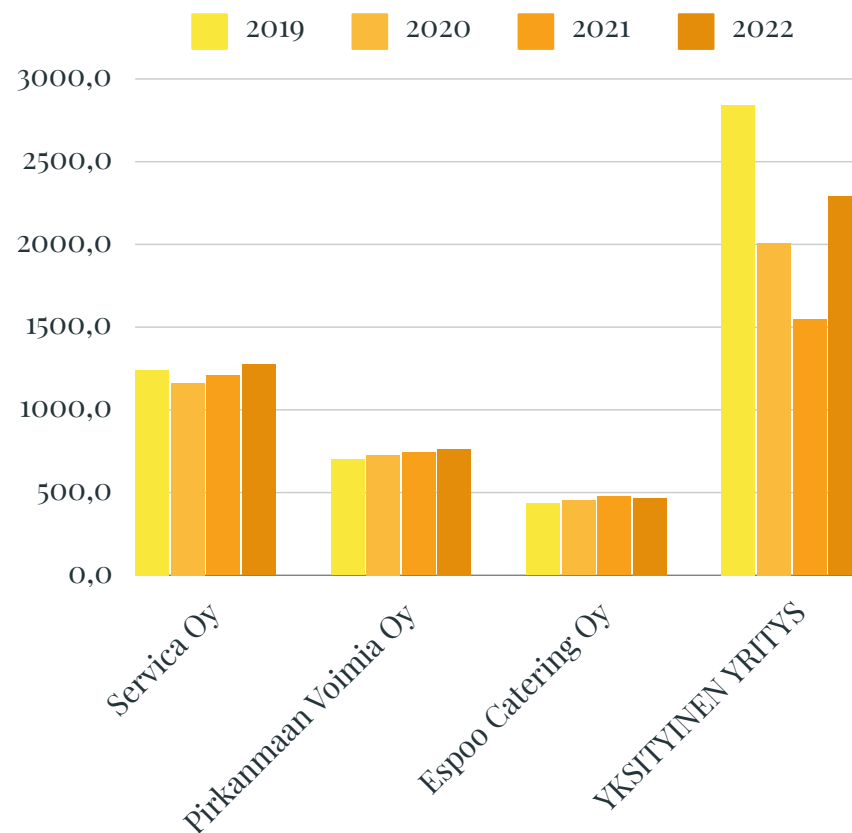

LIKEVAIHDON KEHITYS 2019-2022

- *Henkilöstöruokala- ja ateriapalveluita tarjoavien inhouse-yhtiöiden liikevaihdot ovat kehittyneet toimialaa nopeammin. Esimerkiksi Espoo Catering Oy:n liikevaihdon kasvu on neljän vuoden aikana on + 7,2 %, kun toimialan kasvu on + 3,8 %.*
- *Koronavuosien vaikutukset eivät näy henkilöstö- ja ateriapalvelua tarjoavien inhouse-yhtiöiden liikevaihdossa.*
- *Yksityisen yrityksen liikevaihdon kehityksessä näkyy selvästi koronavuosien sekä kohonneiden raaka-ainekustannusten vaikutukset liikevaihdon rajuna laskuna. Yritys on kuitenkin volyymiltaan suuri, ja on siten pystynyt kompensoimaan vaihtelun tuomia vaikutuksia, ja liikevaihto on kasvanut erittäin voimakkaasti vuonna 2022 (+ 71 %).*

HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

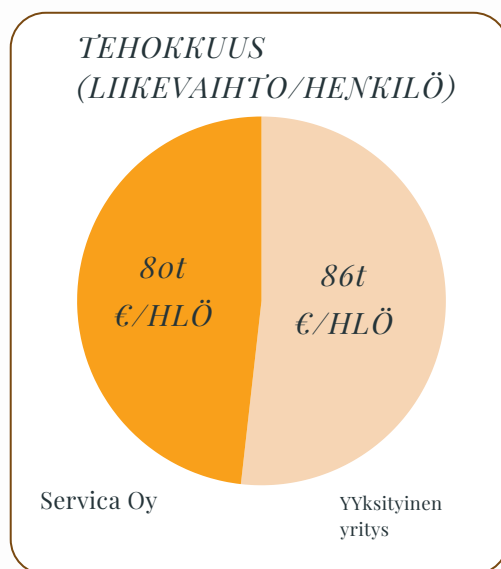

HENKILÖSTÖ JA TEHOKKUUS

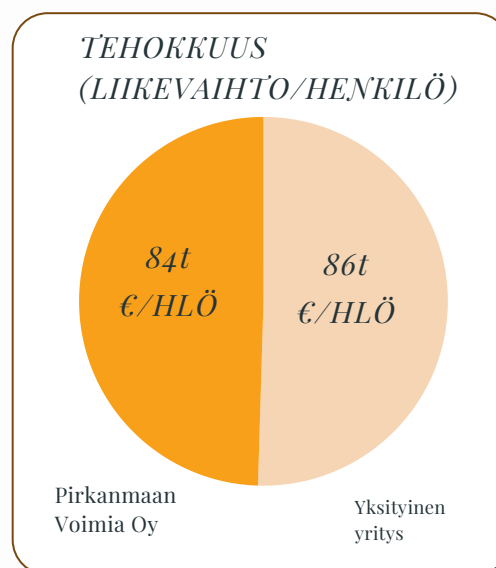
- *Henkilöstöruokala- ja ateriapalveluita tarjoavien inhouse-yhtiöiden henkilöstömäärät ovat kehittyneet toimialaansa nopeammin, sillä henkilöstömäärän kehitys on toimialalla laskusuuntainen.*
- *Yksityisen yrityksen henkilöstömäärän kehityksessä näkyy koronavuosien vaikutus, mutta myös vaihtelua korjaava kehityssuunta vuonna 2022, jolloin henkilöstömäärän kasvu on voimakasta.*

Vertailu, henkilöstöruokala- ja ateriapalvelut, työvoiman tuottavuus

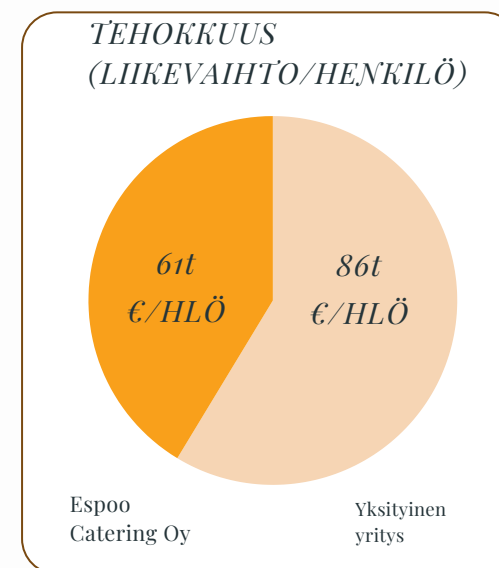
Service Oy
VS
Yksityinen yritys

Pirkanmaan Voimia Oy
VS
Yksityinen yritys

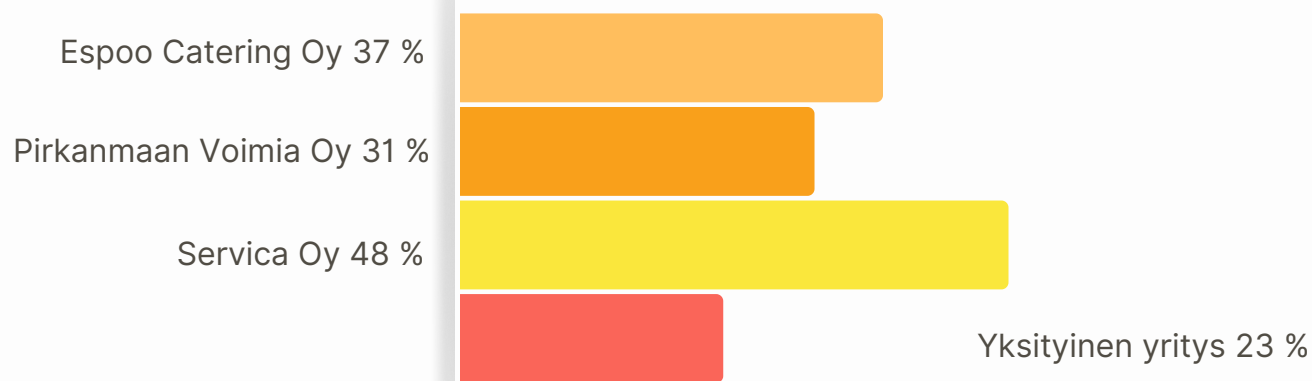

Espoo Catering Oy
VS
Yksityinen yritys

*Työvoiman tuottavuus on henkilöstöruokala- ja ateriapalveluita tarjoavissa inhouse-yhtiöissä
2-30 % yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuutta heikompaa.*

OMAVARAISUUSASTE

Henkilöstöruokala- ja ateriapalveluita tarjoavissa inhouse-yhtiöissä Pirkanmaan Voimia Oy:ssä ja Espoo Catering Oy:ssä sekä yksityisessä yrityksessä vakavaraisuus on omavaraisuasteella mitattuna tyydyttävällä tasolla. Servica Oy:ssä vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna hyvä.

TUNNUSLUKUJA VUODEN 2022 TILINPÄÄTÖKSISTÄ

Yritys	Liikevaihto (€)	Käyttökate (€)	Käyttökateprosentti (%)	Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta (%)	Suhteellinen velkaantumisaste (%)
Espoo Catering	37779904,2	-1482302	-0.04%	41.57%	169.36%
Servica	126681531	7047128,6	5.56%	66.25%	506.95%
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	7602697000	364989000	4.80%		

Espoo Catering: Yrityksellä on merkittäviä haasteita kannattavuudessa, mutta henkilöstökulut ovat kohtuulliset. Velkaantumisaste on korkea.

Servica: Yritys osoittaa hyvää operatiivista kannattavuutta, mutta henkilöstökulut ovat korkeat ja velkaantumisaste on erittäin korkea.

HENKILÖSTÖRUOKALA- JA ATERIAPALVELUT, YHTEENVETO

Koronavuosien vaikutuksia ei näy henkilöstö- ja ateriapalveluita tarjoavissa inhouse-yrityksissä, vaan kasvu on pysynyt tasaisena ja toimialaa voimakkaampana.

Vakavaraisuudessa on vaihtelua. Pirkanmaan Voimia Oy:ssä ja Espoo Catering Oy:ssä sekä yksityisessä yrityksessä vakavaraisuus on omavaraisuasteella mitattuna tyydyttävällä tasolla. Servica Oy:ssä vakavaraisuus on erinomainen.

Vuoden 2022 tilinpäätöksistä selviää, että Espoo Catering Oy:llä on merkittäviä taloudellisia haasteita, erityisesti negatiivisen käyttökateprosentin ja korkean velkaantumisasteen vuoksi. Tämä tekee yrityksestä korkean riskin omistajilleen. Servica Oy:llä on parempi operatiivinen kannattavuus kuin Espoo Cateringilla, mutta korkea henkilöstökulujen osuus ja erittäin korkea velkaantumisaste tekevät siitä myös korkean riskin omistajilleen.

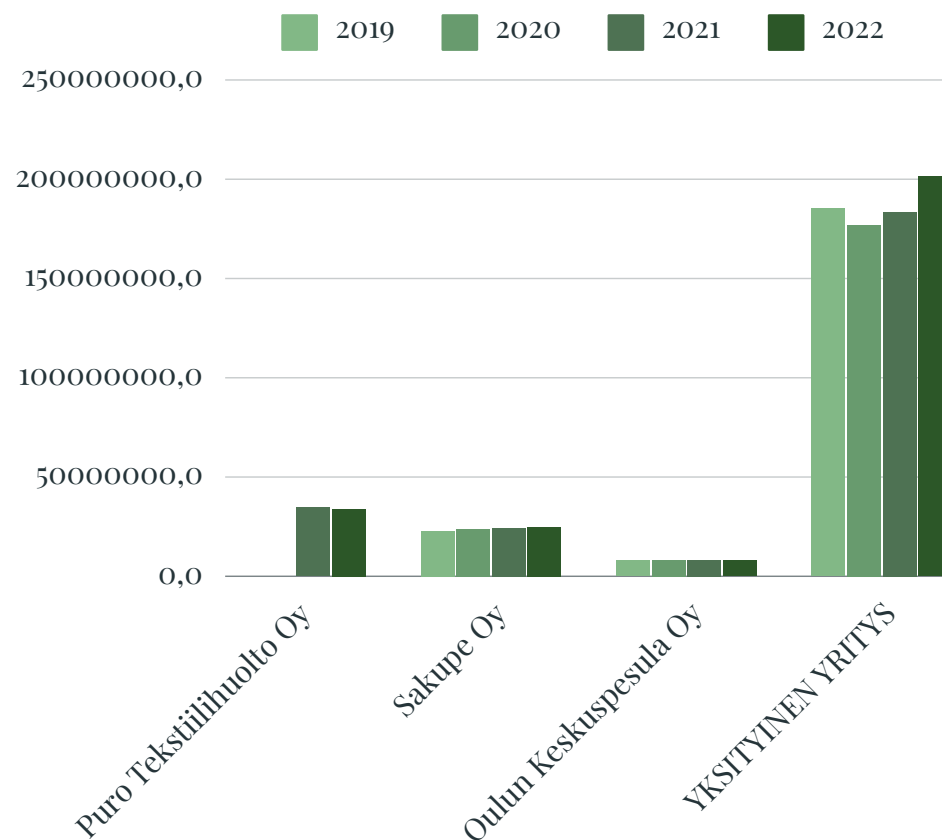

PESULAT

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

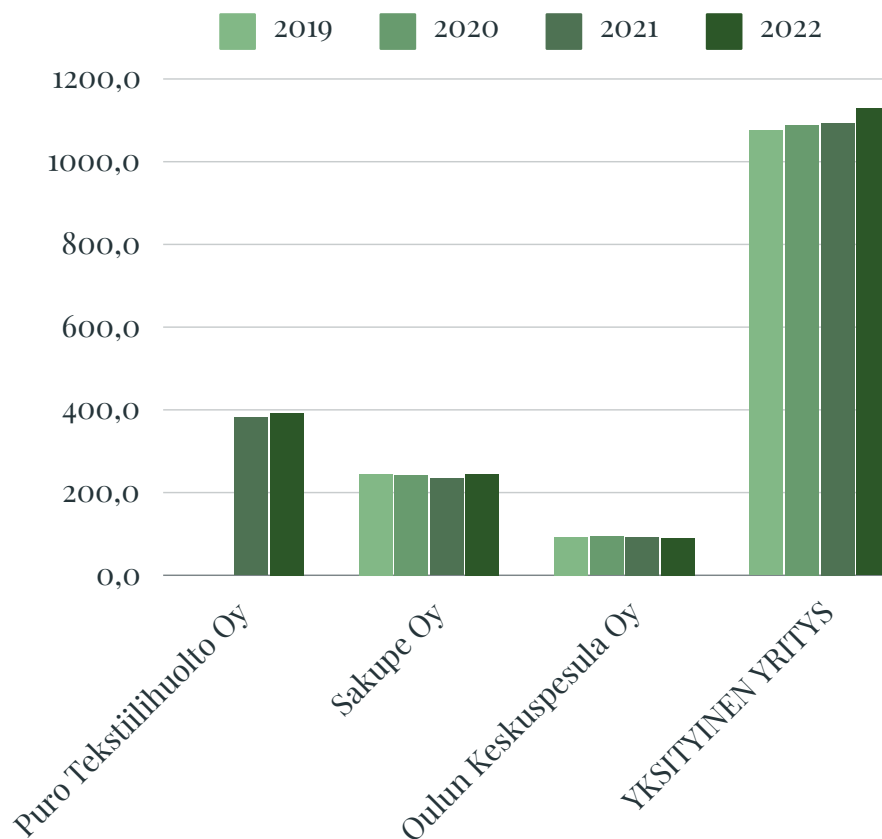
Vertailu

LIKEVAIHDON KEHITYS 2019-2022

- *Vertailussa olevat pesulat ovat toimialallaan selvästi keskimääräistä suurempia (260 tuhatta euroa).*
- *Yksityisen yrityksen liikevaihto on erittäin suuri (201 miljoonaa euroa) suhteessa kaikkiin toimiviin yrityksiin. Liikevaihdon muutos edellisestä tilikaudesta on 9,8 %. Tämä saattaa pienentää yritysten riskisyyttä, sillä yrityksellä on huomattavasti suureen kokoon liittyviä voimavaroja.*
- *Sakupe Oy:n ja Oulun keskuspesulan liikevaihdon kehitys on toimialaa heikompi.*

HENKILÖSTÖN KEHITYS 2019-2022

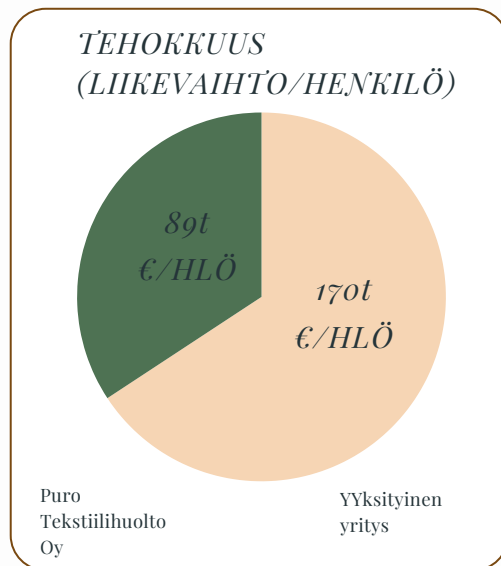

HENKILÖSTÖ JA TEHOKKUUS

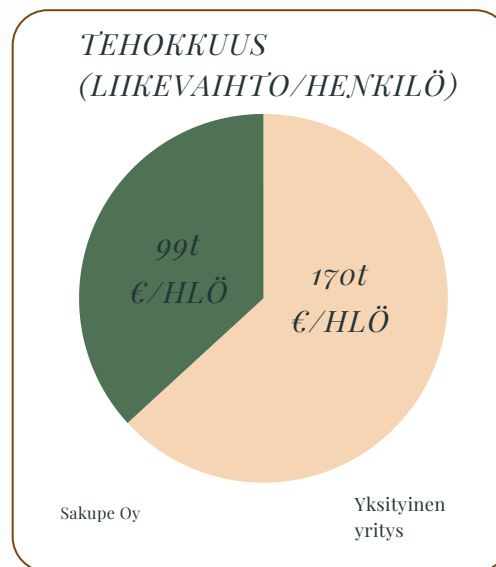
- *Yksityisen yrityksen palveluksessa toimi viime tilikaudella keskimäärin 1,129 henkilöä. Liikevaihto henkilöä kohti on 170 tuhatta euroa, mikä on toimialaan (mediaani 86 tuhatta euroa) verrattuna erittäin hyvä. Työvoiman tuottavuus on korkealla tasolla.*
- *Tarkastelluissa pesula-inhouse-yhtiöissä työskenteli viime tilikaudella 90-393 työntekijää. Työvoiman tuottavuus on kaikissa pesuloissa toimialan mediaaniin (86 tuhatta euroa) verrattuna hyvä.*

Vertailu, pesulapalvelut, työvoiman tuottavuus

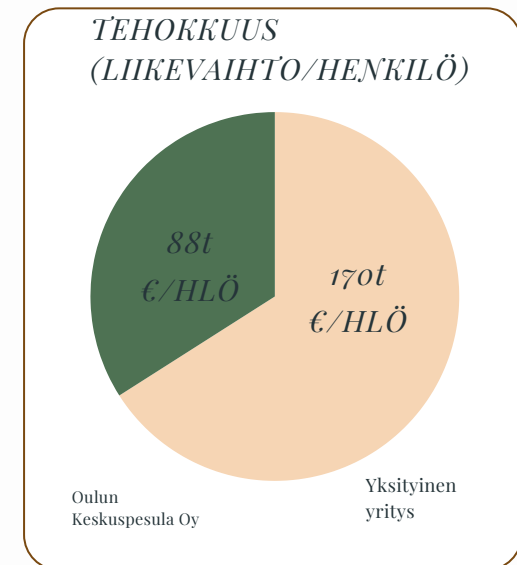
Puro Tekstiilihuolto Oy
VS
Yksityinen yritys

Sakupe Oy
VS
Yksityinen yritys

Oulun Keskuspesula Oy
VS
Yksityinen yritys

Pesulapalveluissa yksityisen yrityksen työvoiman tuottavuus on 42-49 % parempaa kuin pesulasidosyksiköissä.

OMAVARAISUUSASTE

Oulun Keskuspesula Oy 54 %

Sakupe Oy 53 %

Puro Tekstiilihuolto Oy 18 %

Yksityinen yritys 81 %

Sakupe Oy:n ja Oulun Keskuspesilapalvelun vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna erittäin hyvää (53 % ja 54 %). Toimialan mediaani on 43,8 %, joten yritykset on toimialallaan tavallista vakavaraisempia. Puro Tekstiilihuolto Oy:n vakavaraisuus on heikko. Yksityisen yrityksen vakavaraisuus on omavaraisuusasteella mitattuna erittäin hyvä.

PESULAPALVELUT, YHTEENVETO

Vertailussa olevat pesulat ovat volyymiltaan erittäin suuria, joka vähentää niiden riskisyyttä. Vertailua tehdessä oli haastavaa löytää pesulapalveluita, joiden volyymi olisi yltänyt pesula-inhouse-yhtiöiden tasolle.

Pesulayritykset on toimialallaan tavallista vakavaraisempia, pl. Puro Tekstiilihuolto Oy, jonka vakavaraisuus on heikko.

YHTEENVETO

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

JYU Since 1863.

VOLYYMI JA VAKAVARAISUUS

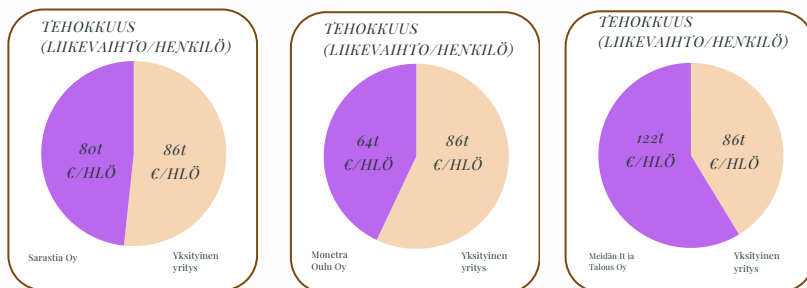
Vertailussa olevat inhouse-yhtiöt ovat volyymiltaan erittäin suuria, mikä vähentää niiden riskisyyttä. Vertailua tehdessä oli haastavaa löytää markkinoilta vastaavan kokoista verrokkiyritystä, lukuun ottamatta ICT-alaa ja henkilöstöruokala- ja ateriapalveluita.

Vakavaraisuusvertailussa inhouse-yhtiöt yltävät harvoin hyvälle tasolle. Vakavaraisimmilta toimialaan verrattuna vaikuttavat pesulayritykset, vaikka niiden vakavaraisuus on markkinayrityksiä selvästi heikompaa. Suhteellista velkaantuneisuutta ei voitu tutkia pesula-inhouse-yhtiöistä. Suhteellinen velkaantuneisuus on tarkasteltujen yrityksien kohdalla usein korkea tai erittäin korkea.

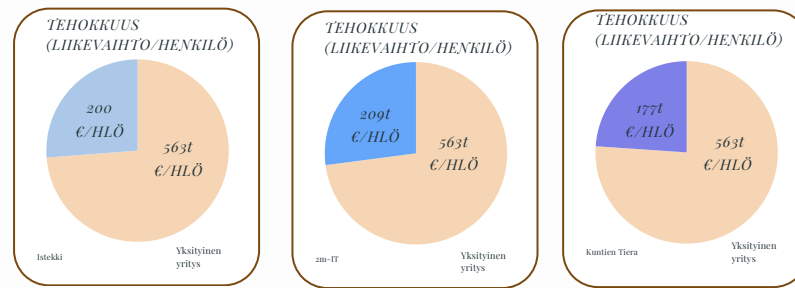
Liikevaihdon ja henkilöstön kehitys on voimakasta kahdessa ICT-inhouse-yhtiössä vuosina 2022-2023 hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Sama trendi havaitaan ostolaskuissa 2M-IT:n osalta, jossa toimitusten nousu on jyrkkää kuntien ja kaupunkien siirtäessä toimintojaan hyvinvointialueille. Näitä alueita ei ole kuitenkaan julkaistu avoimen ostolaskudatan kautta. Kolmas ICT-inhouse-yhtiö ei ole julkaissut tilikauttaan 2023.

TEHOKKUUS, TYÖVOIMAN TUOTTAVUUS

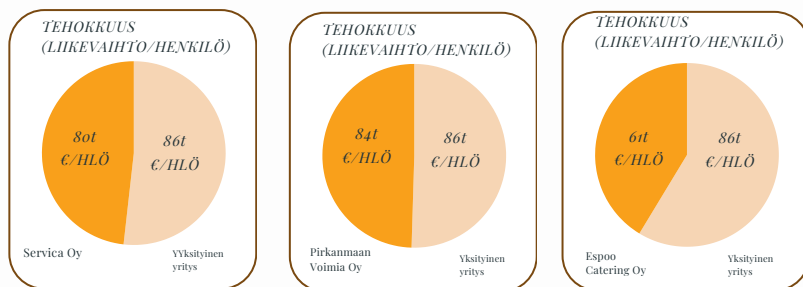
TALOUS- JA TOIMISTOPALVELUT MARKKINATOIMIJA 7-14% TEHOKKAAMPI. PL. MEITA

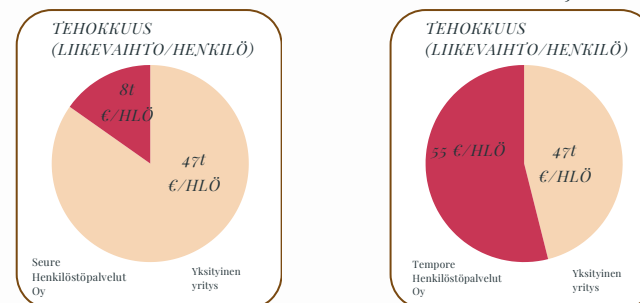
ICT-ALA MARKKINATOIMIJA 62-68 % TEHOKKAAMPI

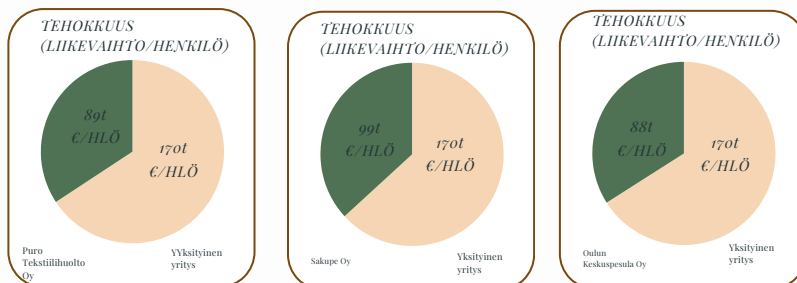
HENKILÖSTÖRUOKALAT JA ATERIAPALVELU MARKKINATOIMIJA 2-30 % TEHOKKAAMPI

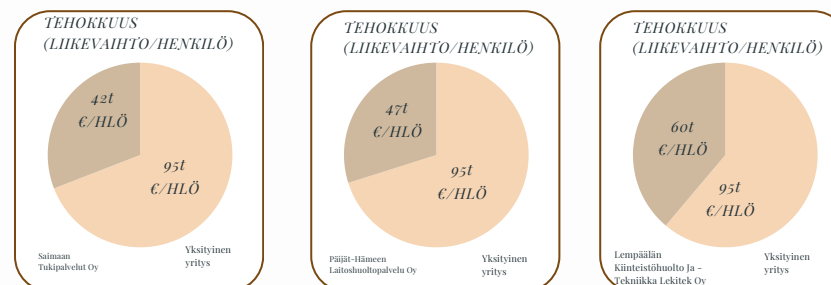
HENKILÖSTÖVUOKRAUS. MARKKINATOIMIJA 82 % TEHOKKAAMPI SEUREA. TEMPORE 15 % TEHOKKAAMPI MARKKINATOIMIJAA.

PESULA, MARKKINATOIMIJA 42-49 % TEHOKKAAMPI

KIINTEISTÖNHOITO, MARKKINATOIMIJA 36-57 % TEHOKKAAMPI

TEHOKKUUS, TYÖVOIMAN TUOTTAVUUS

Työvoiman tuottavuudessa tutkimuksen inhouse-yhtiöt jäivät usein alle toimialojensa mediaanin.

Vertailluissa yrityksissä markkinatoimija oli kahta poikkeusta (Meita Oy ja Tempore Henkilöstöpalvelut Oy) lukuunottamatta tuottavampia.

TUNNUSLUKUJEN LASKEMINEN TILINPÄÄTÖKSISTÄ

Miltei kaikilla tilinpäätöstietojen valossa vertailluilla yrityksillä on taloudellisia haasteita, erityisesti velkaantumisasasteen ja operatiivisen kannattavuuden osalta. Nämä ongelmat voivat vaikuttaa yritysten kykyyn investoida kasvuun ja ylläpitää taloudellista vakautta pitkällä aikavälillä. Tilinpäätöstiedot löytyivät ainoastaan 40 % inhouse-yhtiöistä.

Reetta Ghezzi ja Tommi Mikkonen

SUOSITUKSET

VOLYYMI JA VAKAVARAISUUS

Vertailussa olevat inhouse-yhtiöt ovat volyymiltaan erittäin suuria, joka vähentää niiden riskisyyttä. Toisaalta inhouse-yhtiöt vaikuttavat riskiltä markkinaneutraliteetille. Inhouse-yhtiöiden toimintaa tulisi rajata vain erityistehtäviin, jossa markkina ei pysty tarjoamaan tuotteita tai palveluita.

Vakavaraisuus yltää vain harvoin hyvälle tasoin ja on miltei poikkeuksetta toimialan mediaania alhaisempaa. Suhteellinen velkaantuneisuus oli useassa tapauksessa todella korkealla tasolla. Inhouse-yhtiöiden omavaraisuusasteen tulisi olla hyvä eli $>40\%$, ja velkaantuneisuuden tulisi asettua vähintään kohtuulliselle tasolle $100-150\%$.

TUOTTAVUUS

Inhouse-yhtiöt ovat markkinatoimijoita tehottomampia työvoiman tuottavuudessa. Kilpailutusta tulisi lisätä kunnissa ja kaupungeissa.

TIETOJEN ASIANOSAISJULKISUUS

Omistuspohjaa on haastavaa tutkia, sillä omistajatiedot eivät ole yleisöjulkisia. Kuitenkin ICT-inhouse-yhtiö vertailussa omistajapohjaltaan pienemmät inhouse-yhtiöt ovat tuottavampia työvoimaltaan. Tilinpäätöstietoja ei löytynyt 60% tutkituista inhouse-yhtiöistä.

TUTKIMUKSEN VALIDITEETTI

Kaikki julkiset toimijat eivät ole julkaisseet ostolaskudataansa.

Markkinavertailu ei ole kattava – verrokkiyrityksiä haettiin volyymin perusteella.

Toimialakohtaisella vertailulla pyrittiin parantamaan validiusongelmaa.

Keskityttiin ainoastaan ostolasjuen perusteella suurimpiin inhouse-yhtiöihin – pieniä ei tarkasteltu.

Tilinpäätöstiedot löytyivät 40 % inhouse-yrityksistä, jolloin mielekästä toimialavertailua on haasteellista tehdä. Julkisten tilinpäätöstietojen kautta yritysten tunnuslukuja olisi mahdollista avata laajemmin.

Kiitämme tutkimuksen saamasta laajasta mielenkiinnosta, jonka vuoksi päätimme avata joitakin usein kysyttyjä yksityiskohtia tutkimuksesta päivitetystä versiossa Q&A:n muodossa.

Asiallinen palaute ja rakentava kritiikki ovat jatkossakin aina tervetulleita.

Tämä tutkimus on vasta ensimmäinen askel inhouse-toiminnan tarkastelussa, ja sen pohjalta nousee esiin selkeä tarve lisätutkimukselle. Läpinäkyvyyden lisääminen edellyttää syvällisempää ymmärrystä kustannusrakenteista, tehokkuusmittareista ja eri toimintojen vaikutuksista. Jatkossa olisi tärkeää kehittää menetelmiä, jotka mahdollistavat entistä tarkemman analyysin myös yksityiskohtaisemmalla tasolla, esimerkiksi yksittäisten toimintojen ja niiden vaikutusten arvioinnissa. Laajempi ja syvällisempi tutkimus tukisi sekä päätöksenteon avoimuutta että toimialojen kehitystä kokonaisuudessaan, tarjoten arvokasta tietoa sekä julkiselle sektorille että muille sidosryhmille.

Q & A

Q1: Miksi tutkimus tehtiin?

A: Haluttiin tehdä uusi avaus luotaamalla vierasta maaperää ja tutkia inhouse-yhtiöiden kustannustehokkuutta. Monissa tapauksissa inhouse-yhtiöistä on vain vähän julkista tietoa tarjolla, ja tutkimus haluttiin tehdä niillä tiedoilla, jotka ovat julkisesti saatavilla.

Q2: Miksi tehokkuuden tutkimisen menetelmäksi valittiin liikevaihto per henkilö -mittari?

A: Menetelmä valittiin mahdollisimman yleispäteväksi, jotta voitiin tarkastella suuria linjoja yksittäisten yritysten, toimintojen ja niiden painoarvojen sijaan. Lisäksi muiden tehokkuuden mittareiden käyttö olisi edellyttänyt yrityksen kustannusrakenteen avaamista, mikä ei ole mahdollista käytettäessä ainoastaan julkisia tietoja.

On myös syytä mainita, että yleispätevä menetelmä mahdollistaa laajemman vertailun muihin yrityksiin, mikä tekee tuloksista hyödyllisempiä niin tutkimuksen kuin yhteiskunnallisen päätöksenteon näkökulmasta. Tällainen lähestymistapa auttaa esimerkiksi tunnistamaan yleisiä trendejä ja luomaan pohjan laajemmalle keskustelulle toimialan kehittämisestä.

Q3: Kuinka tutkimuksen inhouse-yhtiöt sekä verrokkiyritykset valittiin?

A: Kultakin toimialalta valittiin vertailuun kolme suurinta inhouse-yhtiötä. Verrokkiyritykset valittiin vastaamaan volyymiltään vertailussa olevien inhouse-yhtiöiden volyymiä. Jossain tapauksissa kooltaan vastaavia verrokkiyrityksiä oli haastavaa löytää. Tutkimuksessa ei pyritä tekemään tilastollisia yleistyksiä, vaan tarkastellaan ainoastaan valittujen inhouse-yhtiöiden suhteutumista verrokkiyritykseen sekä toimialan mediaaneihin.

Q & A

Q3: Miksi tutkimukseen ei hankittu dataa suoraan inhouse-yhtiöistä?

A: Tutkimuksessa käytetty data perustuu julkisista tietolähteistä saatavilla olevaan materiaaliin. Julkisesti käytettävissä olevaa dataa inhouse-yhtiöistä ovat Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä YTJ:stä ja Tilastokeskuksesta saatavat toimialatiedot sekä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä kaupparekisteristä saatavat vastuuhenkilö-, tilinpäätös- ja yritysikiinnitystiedot. Jotkut inhouse-yhtiöt jakavat vuosikertomuksensa tai tilinpäätöksensä verkkosivuillaan, joka mahdollistaa yksityiskohtaisemman tarkastelun.

Läpinäkyvyys yritysten raportoinnissa on keskeinen tekijä, jotta tulkinanvaraisuutta voidaan vähentää. Esimerkiksi henkilöstövuokraukseen keskittyvissä inhouse-yhtiöissä henkilöstömäärä voi tarkoittaa eri asiaa eri yhtiöissä, jonka vuoksi kaikki luvut eivät ole suoraan keskenään vertailukelpoisia. Tässä tutkimuksessa asia huomioidaan vielä raportointivaiheessa, ja henkilöstövuokrauksen luvut tarkistetaan kustakin inhouse-yhtiöistä, jollei julkisista lähteistä löydy vertailukelpoisia lukuja. Kyseessä olevat luvut voivat siis vielä muuttua.

Kun yritykset raportoivat toiminnastaan avoimesti ja yksityiskohtaisesti, luodaan selkeät tiedonlähteet, joita ulkopuoliset sidosryhmät, kuten tutkijat ja analyytikot, voivat tarkastella ja arvioida objektiivisesti. Ilman läpinäkyvyyttä syntyy väistämättä tulkinanvaraisuutta, joka voi vaikuttaa arvioihin yritysten toiminnasta tai tulosten vertailukelpoisuuteen. Tästä syystä yksi tutkimusryhmämme suosituksista onkin, että inhouse-yhtiöt jakaisivat dataansa nykyistä avoimemmin, niiden parempaa tarkastelua varten.

Q & A

Q4: Miksi käytätte julkista dataa, vaikka teille on annettu muuta dataa ja julkinen data on voitu raportoida eri tavoin?

A: Palautteen perusteella havaittiin, että julkiset tiedot voivat olla ristiriitaisesti raportoituja, mikä vaikeuttaa tulosten suoraa vertailua. Jos sama tieto esiintyy eri lähteissä ristiriitaisesti, on todennäköistä, että jompikumpi tai molemmat tiedot ovat virheellisiä. Tulokset tarkistetaan kyseisen toimialan yhtiöiden osalta. Vaikka harkitsimme datan päivittämistä uusien tietojen pohjalta, kuten henkilöstömäärän ja liikevaihdon osalta, päätimme tasapuolisuuden vuoksi käyttää kaikille yhtäläisesti saatavilla olevaa julkista dataa.

Henkilöstövuokrauksen osalta on tarjolla lisäkalvot, joissa henkilöstömäärä ja tehokkuus on esitetty Seuren oman ilmoituksen perusteella. Ongelmaksi kuitenkin muodostui se, että kyseisiä lukuja ei voitu varmistaa julkisista lähteistä. Tämän vuoksi tutkimuksessa on keskitytty tarkastelemaan ilmiötä yleisellä tasolla, eikä vertailemaan yksittäisiä yrityksiä. Myös toimialaluokitteluna on käytetty julkista toimialaluokittelua tarkempien yhtiökohtaisten tietojen sijaan.